

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 52/05-18

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí 23. marca 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Mazáka a zo sudcov Alexandra Bröstla a Ľudmily Gajdošíkovej o sťažnosti Kláry Tomiovej, bytom L., zastúpenej advokátom Mgr. I. R., R., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Revúca v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 417/01, teraz vedenom na Okresnom súde Rimavská Sobota pod sp. zn. RA-3 C 417/01 takto

rozhodol:

1. Základné právo Kláry Tomiovej na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Revúca v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 417/01, teraz vedenom na Okresnom súde Rimavská Sobota pod sp. zn. RA-3 C 417/01 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Rimavská Sobota prikazuje, aby vo veci sp. zn. RA-3 C 417/01 konal bez zbytočných prietáhov.

3. Kláre Tomiovej priznáva finančné zadost'učinenie 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Rimavská Sobota p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Kláre Tomiovej priznáva úhradu trov právneho zastúpenia 5 302 Sk (slovom päťtisícristodva slovenských korún), ktoré je Okresný súd Rimavská Sobota p o v i n n ý zaplatiť na účet jej právneho zástupcu Mgr. I. R., R., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. februára 2005 doručená sťažnosť Kláry Tomiovej, bytom L. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom Mgr. I. R., R., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Revúca (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 417/01, teraz vedenom na Okresnom súde Rimavská Sobota pod sp. zn. RA-3 C 417/0.

Predmetom namietaného konania, ktoré začalo na okresnom súde v roku 2001, je úhrada rozdielu na mzde sťažovateľky jej bývalým zamestnávateľom SLOVMAG po skončení jej práceneschopnosti. Okresný súd od podania žaloby vo veci nekonal. Až po viac ako 30 mesiacoch od podania žaloby na základe urgencie sťažovateľky oznámil, že poslal žalobu na vyjadrenie žalovanému; po tomto úkone však ďalej vo veci nekonal. Preto sťažovateľka 14. apríla 2004 podala sťažnosť na priet'ahy v konaní, ktorú predseda okresného súdu uznal ako dôvodnú, argumentujúc však nedostatočným obsadením súdu. Prvé pojednávanie sa uskutočnilo 17. júna 2004 s tým, že bolo odročené na neurčito. Odvtedy okresný súd opäť nekonal. Sťažovateľka preto žiadala, aby ústavný súd prijal jej sťažnosť na ďalšie konanie a vo veci samej rozhodol o porušení jej základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy. Sťažovateľka požaduje tiež priznanie primeraného

finančného zadosťučinenia 40 000 Sk a úhrady trov právneho zastúpenia spolu 5 302 Sk. Sťažovateľka súhlasila, aby sa vo veci konalo bez nariadenia ústneho pojednávania, čo opakovane potvrdila aj po prijatí veci na ďalšie konanie.

Ústavný súd po predbežnom prerokovaní sťažnosti 16. februára 2005 túto prijal na ďalšie konanie.

Okresný súd Rimavská Sobota sa k veci vyjadril nasledovne:

„V právnej veci bývalého Okresného súdu v Revúcej vedenej na tunajšom súde pod sp. zn. Ra-3 C 417/01 Vám oznamujem, že predmetný spis sme prevzali po zlúčení nášho súdu so zaniknutým Okresným súdom v Revúcej dňa 01. 01. 2005. Z obsahu spisu vyplýva, že navrhovateľka Klára Tomiová podala na bývalý Okresný súd v Revúcej návrh dňa 08. 08. 2001 proti odporcovi Slovmag, a. s. Lubeník, Nám. Slobody 1, Revúca, v ktorom žiadala zaviazať odporcu o vyplácanie straty na zárobku za chorobu z povolania po skončení pracovného pomeru. V spise sa nachádza žiadosť právneho zástupcu navrhovateľky zo dňa 05. 02. 2004 o urýchlenie súdneho konania, dovtedy súd nekonal. Dňa 17. 02. 2004 doručila konajúca sudkyňa návrh na vyjadrenie odporcovi, dňa 01. 03. 2004 doručil právny zástupca odporcu písomné vyjadrenie k obsahu návrhu, dňa 29. 03. 2004 oznámila Sociálna poisťovňa, pobočka v Rožňave, vstup do konania ako vedľajšieho účastníka na strane odporcu. Dňa 26. 04. 2004 bol vytýčený termín pojednávania na deň 17. 06. 2004 a zároveň súd vyzval právneho zástupcu navrhovateľky na predloženie dôkazov o priemernom zárobku navrhovateľky pred vznikom škody, dôkaz o zárobku navrhovateľky po preradení na inú prácu a iné dôkazy. Pojednanie dňa 17. 06. 2004 bolo odročené na neurčito za účelom doplnenia dokazovania predložením listinných dôkazov zo strany zástupcu odporcu. Dňa 11. 08. 2004 súd vyzval právneho zástupcu odporcu na predloženie ďalších dôkazov v lehote 10 dní, pričom tieto listinné dôkazy boli predložené dňa 31. 08. 2004. V spise sa nachádza úradný záznam zo dňa 05. 11. 2004, že vzhľadom na reorganizáciu súdnictva k určeniu termínu dôjde už len na Okresnom súde v Rimavskej Sobote z dôvodu, že konajúca sudkyňa má do konca roka 2004 obsadené všetky pojednávacie dni, mieni čerpať dovolenku a z dôvodu, že jej nie je známy rozvrh práce na Okresnom súde v Rimavskej Sobote na rok 2005.

Z oznámenia bývalého predsedu zaniknutého Okresného súdu v Revúcej o vybavení sťažnosti zo dňa 20. 05. 2004 vyplýva, že už v tom čase považoval sťažnosť navrhovateľky za opodstatnenú a súčasne dal pokyn sudkyňi ďalšej vo veci konať bez zbytočných prieťahov. Súčasne však oznámil, že k prieťahom v konaní došlo z objektívnych dôvodov, pretože súd je od roku 1997, teda od svojho vzniku nedostatočne obsadený sudcami, takmer neustále na menej ako 50 %, a preto je objektívne nemožné, aby súd rozhodoval vo veciach rýchlejšie a bez prieťahov. Vyriešiť túto situáciu nebolo v kompetencii bývalého Okresného súdu v Revúcej, ale nadriadených orgánov, ktorým túto nepriaznivú situáciu celé roky bezvýsledne avizoval.

Úznesením č. RA-3 C 417/01-38 zo dňa 14. 03. 2005 sudkyňa vo veci zastavila konanie a spis postúpila Sociálnej poisťovni so sídlom v Bratislave, pobočke v Rožňave.

Z obsahu predmetného spisu teda vyplýva, že sťažnosť sťažovateľky je opodstatnená a zároveň oznamujem, že netrvám na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.“

Ústavný súd zistil rovnaké skutočnosti o procesných úkonoch okresného súdu, ako ich uviedla vo svojom vyjadrení predsedníčka Okresného súdu Rimavská Sobota.

II.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho veci verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov“ (II. ÚS 61/98), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným... rozhodnutím. K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (II. ÚS 219/04).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria súd považuje aj povahu prejednávanej veci.

Pri uplatnení týchto kritérií však ústavný súd súčasne berie do úvahy, že ich aplikácia je oveľa jednoduchšia v prípadoch, v ktorých zistil, že „súd bol celkovo nečinný a od podania žalobného návrhu neuskutočnil vo veci žiadne úkony“ (II. ÚS 4/03). Ako zo sťažnosti, tak aj z vyžiadaného súdneho spisu Okresného súdu Rimavská Sobota sp. zn. RA-3 C 417/01 vyplynulo, že v ňom ide práve o takýto prípad, keďže po tom, ako sťažovateľka doručila okresnému súdu žalobu o vyplácanie straty na zárobku za chorobu z povolania po skončení pracovného pomeru 8. augusta 2001, bol okresný súd až do 18. februára 2004 celkom nečinný a vo veci neurobil ani jeden procesný úkon. Dňa 18. februára 2004 zaslal žalobu žalovanému na vyjadrenie. Postup okresného súdu v roku 2004 bol v prvom polroku poznamenaný procesnými úkonmi okresného súdu, ktorými získaval podklady pre prvé pojednávanie, ktoré sa uskutočnilo 17. júna 2004 a bolo odročené na neurčito za účelom doplnenia dokazovania. Okresný súd bol ďalej nečinný od augusta 2004 do decembra, resp. novembra 2004, keď bolo v spise zaznamenané, že z dôvodu reorganizácie bude vo veci konať Okresný súd Rimavská Sobota.

Dňa 14. marca 2005 Okresný súd Rimavská Sobota konanie vedené pod sp. zn. RA-3 C 417/02 zastavil. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že od 1. januára 2004 nadobudol účinnosť zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z. z.“), na základe ktorého ostala súdu právomoc podľa § 198 ods. 1 písm. d) Zákonníka práce rozhodovať pri zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze a pri chorobe z povolania len o vecnej škode. Keďže z ustanovení zákona č. 461/2003 Z. z. nevyplýva, či sa začaté konania dokončia na súde alebo má vo veci ďalej rozhodovať Sociálna poisťovňa, súd vychádzal zo všeobecne platnej právnej zásady, že nové procesné predpisy sa uplatnia hneď, aj keď právne vzťahy, ktoré sú predmetom konania, sa posudzujú podľa doterajšieho

práva. Súdy takto už nemajú právomoc rozhodovať o úhrade za stratu na zárobku zamestnanca, ktorý utrpel pracovný úraz alebo u ktorého sa zistila choroba z povolania, lebo právomoc rozhodovania v tomto smere prešla zákonom č. 461/2003 Z. z. na orgány Sociálnej poisťovne.

Z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že v konaní sp. zn. RA-3 C 417/01 pred okresným súdom došlo k zbytočným priet'ahom a k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Preto ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu základného práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Namietané konanie síce v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti skončilo na Okresnom súde Rimavská Sobota 14. marca 2005 zastavením konania, avšak uznesenie ešte nenadobudlo právoplatnosť, preto ústavný súd prikázal Okresnému súde Rimavská Sobota v namietanom konaní sp. zn. RA-3 C 417/01 v ďalšom období konať bez zbytočných priet'ahov (vzhľadom na to, že nemôže predvídať ďalší postup vo veci).

Keďže ústavný súd rozhodol o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, zaoberal sa aj žiadosťou sťažovateľky o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Sťažovateľka žiadala, aby jej bolo priznané finančné zadosťučinenie vo výške 40 000 Sk z dôvodu stavu právnej neistoty, a tým spôsobenej morálnej ujmy, ktorá sa

prejavuje v stupňujúcom sa napätí a jej nadmernej psychickej záťaži. Vzhľadom na povahu veci a dĺžku konania, v ktorom došlo k zbytočným priesťahom, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade suma 40 000 Sk zodpovedá primeranému finančnému zadosťučineniu sťažovateľky za ujmu, ktorú utrpela.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je síce zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie aj prípadná náhrada škody.

Ústavný súd rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o náhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním advokátom Mgr. I. R. v konaní pred ústavným súdom, ktoré právny zástupca vyčíslil sumou 5 302 Sk (slovom päťtisícristodva slovenských korún) spolu za dva úkony právnej pomoci podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. marca 2005